

Gezien en gelezen

□ Desirée Joosten-ten Brinke

Duurzaam beoordelen

Sluijsmans, Dominique (2008). *Betrokken bij beoordelen*. Intreerede aan de faculteit Educatie van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. ISBN: 978-90-7476-215-1

Op 6 juni 2008 sprak Dominique Sluijsmans haar intreerede uit voor het lectoraat 'Duurzaam beoordelen in vraaggestuurd leren'. Deze publicatie is daarvan de uitgebreide vastlegging. Sluijsmans spreekt in haar lectoraatsrede over duurzaam beoordelen. Hieronder verstaat zij beoordelen dat continu plaatsvindt zodat kennis en kunde langer beklijven en beoordelen waarin een centrale rol voor de leerling is weggelegd. Deze vorm van beoordelen sluit goed aan bij 'leven lang leren' en vraaggestuurd leren. Zij is van mening dat de huidige cultuur van normgericht en criteriumgericht toetsen, de onduidelijkheid van criteria en standaarden en een gebrekkige aansluiting tussen leren en beoordelen geen bijdrage leveren aan duurzaam beoordelen en vraaggestuurd leren.

Om duurzaam beoordelen goed in te voeren zijn volgens Sluijsmans drie hoofdzaken van belang. Ten eerste kan beoordelen worden benaderd vanuit een ontwerp perspectief. Zij stelt een model van beoordelen voor waarbij beoordelingen van een individu in de tijd met elkaar vergeleken worden en niet worden vergeleken met beoordelingen van andere individuen. Dit model noemt zij het 'ipsatief beoordelingsmodel'. Standaarden en criteria kunnen in deze zienswijze flexibel worden aangepast. Het gevolg zou moeten zijn dat leerlingen met meer plezier gaan leren waardoor het geleerde langer blijft hangen en de kans op groei in leren toeneemt. Een tweede hoofdgedachte voor het realiseren van duurzaam beoordelen is dat er transparant wordt gecommuniceerd over beoordelen. Duidelijk moet zijn welk beoordelingsmodel gebruikt wordt, hoe het beoordelingsproces eruit ziet en wat de beoordelingscriteria en standaarden zijn.

Als derde hoofdgedachte voor duurzaam beoordelen noemt Sluijsmans zelfsturing bij beoordeling. Vraagsturing betekent een actieve betrokkenheid van leerlingen. Onderzoek heeft aangetoond dat leerlingen daartoe niet goed in staat zijn en dat het in de praktijk nauwelijks wordt toegepast. Om zelfsturing door leerlingen bij beoordelen te stimuleren moet daarmee al bij het ontwerpen van

het onderwijs rekening worden gehouden. Zij geeft een voorbeeld van leerlingbetrokkenheid waarbij de leerling een keuze maakt uit de beschikbare beoordelingstaken en beoordelingscriteria. Deze taken en criteria zijn vooraf door de instelling ontworpen en geven richting aan de zelfsturing van de leerling.

De intreerede is een goed leesbaar en informatief boekje waarin de theorie over beoordelen, vraaggestuurd leren en onderwijsontwerp kort en bondig wordt beschreven en dat duidelijk richting geeft aan het lectoraat. Een aanrader voor iedereen die te maken heeft met beoordelen in de onderwijspraktijk. Toch zijn er wel een paar vraagtekens te plaatsen. Bijvoorbeeld bij het flexibel aanpassen van standaarden. Hoe voorkom je dat leerlingen onder hun niveau gaan presteren als ze zelf meer controle krijgen over de criteria? Op welk moment bepaalt de leerling de standaard? En zorgt het ipsatief beoordelen niet voor een algemene devaluatie van het onderwijs? Gelukkig geeft Sluijsmans hier toch de ontwerpers een belangrijke rol. Vooraf moet vastgesteld worden welke criteria essentieel zijn voor een succesvolle taakuitvoering en het ontwerpen van betekenisvolle beoordelingstaken is essentieel.

De vraag is hoe ver je kunt gaan in de zelfsturing van leerlingen. En of dit bij lerenden in alle leeftijdsklassen past. Het blijft toch de verantwoordelijkheid van een opleiding dat een leerling een bepaalde standaard behaalt, dat deze standaard vooraf wordt vastgesteld en gecommuniceerd. De voorbeelden die Sluijsmans noemt, waarbij de leerling deze standaard wel kan bijstellen onder eigen verantwoordelijkheid, komen uit informele leeromgevingen zoals de sport. Maar daar geldt ook dat afhankelijk van de persoonlijke standaard vervolgmogelijkheden openstaan. Meedoen aan de Olympische Spelen is niet voor iedereen weggelegd. De heldere standaarden zorgen juist voor de al gemotiveerde en talentvolle sporters dat ze een tandje bijzetten om de standaard te halen. Zijn gemotiveerde leerlingen ook in formele leeromgevingen niet juist gebaat bij een vaste standaard?

Drs. D. Joosten-ten Brinke is redacteur van *EXAMENS*. Zij is als onderzoeker werkzaam bij de Open Universiteit Nederland.
E-mail: Desiree.Joosten-ten Brinke@ou.nl.